

Franckesche Stiftungen zu Halle

Adami Rechenbergi[i] Svmmarivm Historiae Ecclesiasticae

Rechenberg, Adam

Vitembergae, MDCCLXVII

VD18 12484725

Caput I De Seculo I Christiano

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha55-1-213274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha55-1-213274)

supersticiosos ritus et sterilem Scholasticorum philosophiam penitus contaminata, et tantum non tenebris plusquam Cimmeriis inuoluta fuit.

§. 8. *Quinta* periodus est *Ecclesiae repurgatae* atque a iugo Pontificio in multis locis *liberatae*, quae superius et hoc nostrum iam decurrens seculum completur. Huc pertinet historia Reformationis, quae et sua habet interualla, distinctasque temporum et rerum periodos.

HISTORIAE ECCLESIASTICAE

SECTIONIS II

EIVSQUE PRAGMATICAE

PERIODVS I

DE

ECCLESIA CHRISTIANA PRIMVM PLANTATA ET PER ORBEM PRO- PAGATA

CAPVT I

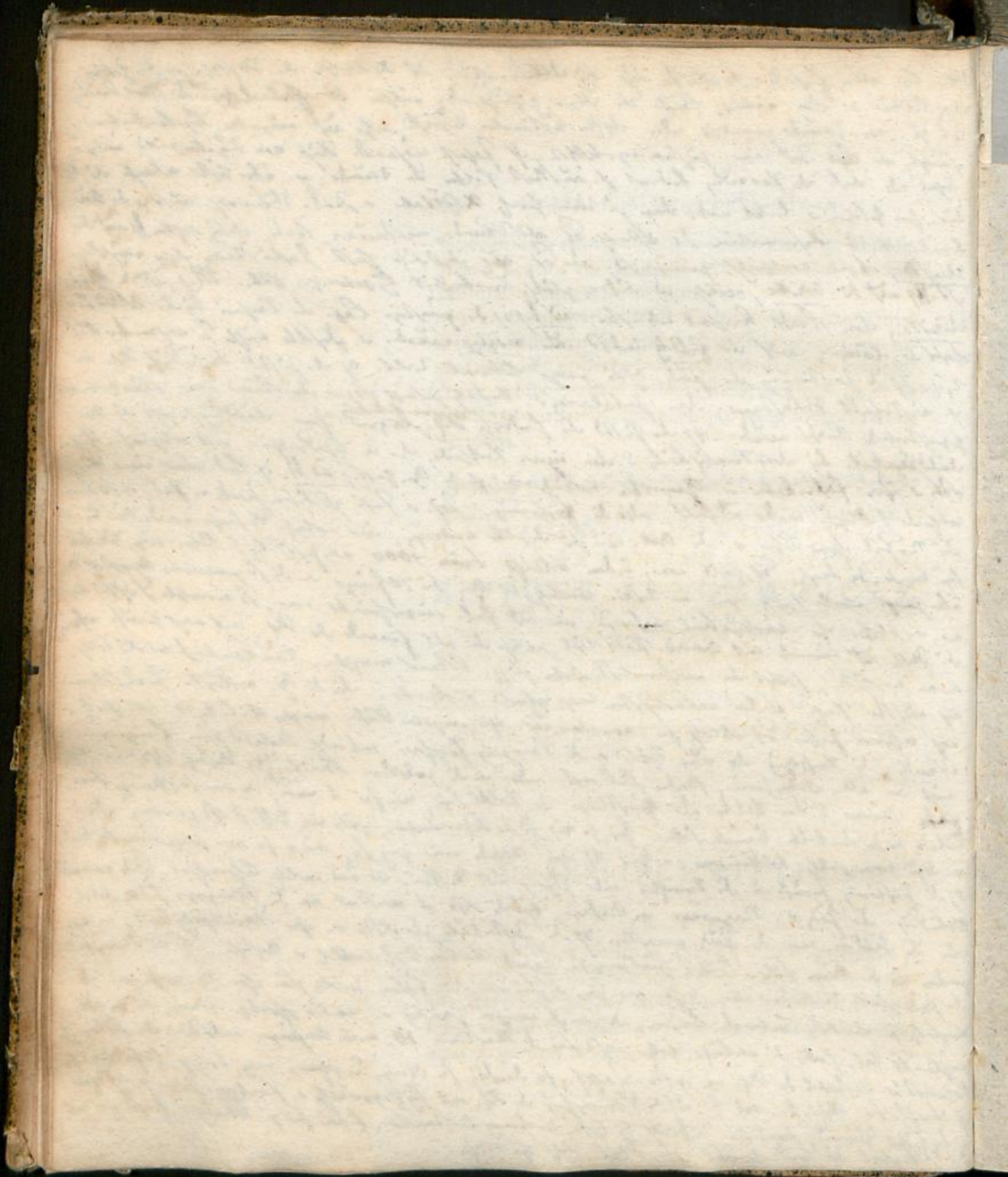
DE

SECVLO I CHRISTIANO

§. I

Initium huius seculi a CHRISTO petendum; cuius uita in humilitatis statu exacta, in historia sacra Euangelistarum integris uoluminibus describitur. Quam in *infantiam*, *pueritiam*, *adolefcentiam* et *aetatem uirilem* diuidere licebit.

§. 2.

§. 2. Ad *infantiam* spectat eius natiuitas, quae cum circumstantiis *Matth. II*, et *Luc. II*, describitur. Sed diem et mensem definire difficile est; cum circa annum Chronologi adhuc inter se dissentiant. Nos TH. LYDIATVM secuti, annum M. Condit. MMMMIII supra designauimus. SCALIGER annum MMMDCCCCL nominat, qui in ann. Urb. conditae DCCXXXV incidit. Fuit illo tempore quies magna uereque augusta, et quies amor, rarum in tantâ bellandi felicitate decus. Sed talis status decebat Imperium, in quo Princeps pacis IESVS CHRISTVS nasciturus esset; de qua quiete FLORVS *Lib. IV, c. 12*, loquitur: *Vbi que cuncta atque continua totius generis humani aut pax fuit, aut pectio.*

§. 3. Ceterum de *pueritia* Christi nihil annotatum legitur; nisi quod duodecennis in Templo cum Doctoribus publice disputarit, *Luc. II, 26*. Euangelium de *Infantia Seruatoris*, quod circumfertur, est apocryphum.

§. 4. *Adolescentiae* apud parentes transactae historia non fuit consignata. An meditationibus sacris incubuerit tantum; an, quod Patres quidam uolunt, in opere manuario cum *Iosepho* occupatus fuerit, determinari nequit. Fabulae ex apocryphis hic de eo narratae nullam fidem merentur. Conf. BARONII *Anal. Eccles. Chr. XII, n. 6, seqq.* et H. GROTII *Epistol. ad Gallos XXXIII, Petr. Puteano inscriptam.*

§. 5. *Aetatem uirilem* Christi, ab anno tricesimo plures auspiciantur, quo a *Iohanne Baptista* baptizatus ministerium suum aggressus. Vid. CASAVBONT *Exercit. Anti-Baron. XIII. p. m. 222, seqq.* Quo iuxta SCALIGERVM et CALVISIVM, per quatuor annos: iuxta EUSEBIVM et alios, per tres annos defunctus

functus est: ut adeo aetatis suae anno XXXIII labente, passus sit. Conf. G. I. VOSSII *Dissert. de Tempore Passionis Christi*, et IAC. VSSERII *Aetat. Mundi Sept.*

§. 6. Durante hoc suo Ministerio, Apostolos duodecim (quot tribus Israelis erant,) elegit, *Matth. X, 2, seqq. Marc. III, 14, Luc. IX, 1, Act. I, 13 et 26.* Vitas horum non ita pridem peculiari libro erudite GVIL. CAVE descripsit. *Acta* uero inde ab historia Ascensionis, usque ad deductionem Pauli in urbem, quae iuxta LVD. CAPELLVM Anno Christi LVI, tertio Neronis, facta est, Lucas consignauit. Vid. CAPELLI *Histor. Apostolic. illustrat. Salmurii an. 1683 edit.*

§. 7. A fine Actorum Apostolicorum, historia incertis narrationibus aut fabulis, in primo hoc seculo adpersa fuit. Quod nec ipsi cordatiores Pontificii scriptores diffiteri audent. Possunt tamen quaedam hic uelut suppleri ex Epistolis Apostolicis, Apocalypsi Iohannis, ex IOSEPH. *Lib. XX Antiqu. et Historia de Bell. Iud.* nec non ex C. TACITI *Annal. Lib. XV, 44*, IRENAEO, TERTULLIANO, et EVSEBIO, inprimis historiae Ecclesiasticae conditore primo.

§. 8. Post ascensionem Christi in coelum, cum festo Pentecostes, Apostoli donis Spiritus S. extraordinariis, ceu legati diuini fuissent instructi, primum quidem Hierosolymis Ecclesiam plantarunt, *Act. I et II, seqq.* Inde uero, ut iussi erant, per orbem terrarum dispersi, Euangelium tum Iudaeis tum Gentilibus annunciarunt, ac, ut ex Actis Apostolicis et Epistolis Paulinis constat, plures Ecclesias in Asia, Graecia, Macedonia, Latio, et aliis locis, fundarunt. Vid. *Marc. XVI, 15 et 20, Act. XVII, 30, Rom. X, 18, Col. 1, 6.* Loca autem, ubi docuerunt, an singulis Apostolis, forte + Babylone. *Act. II, 9. 1 Pet. V, 13. Babylonia i. e. ducta, transcaucasica. Roman ubi intelligi, ne probabile quidem. Idem. Idem bene refellat. Scaliger. Hap. II. 1. 13.*

2. Item d. 11. 2. spricht man die Person eines Papsts. nun existiert er nicht.
sondern die Person, welche, in welcher Person, die Papst alle in sich hat.
Es ist aber nicht die Person, die man in der Person, die man in der Person.

Man muss die Person des Papsts. In der Person des Papsts. In der Person des Papsts.
gibt es 3. d. 11. 2. spricht man die Person eines Papsts. nun existiert er nicht.
sondern die Person, welche, in welcher Person, die Papst alle in sich hat.
Es ist aber nicht die Person, die man in der Person, die man in der Person.
Man muss die Person des Papsts. In der Person des Papsts. In der Person des Papsts.
gibt es 3. d. 11. 2. spricht man die Person eines Papsts. nun existiert er nicht.
sondern die Person, welche, in welcher Person, die Papst alle in sich hat.
Es ist aber nicht die Person, die man in der Person, die man in der Person.

Man muss die Person des Papsts. In der Person des Papsts. In der Person des Papsts.
gibt es 3. d. 11. 2. spricht man die Person eines Papsts. nun existiert er nicht.
sondern die Person, welche, in welcher Person, die Papst alle in sich hat.
Es ist aber nicht die Person, die man in der Person, die man in der Person.
Man muss die Person des Papsts. In der Person des Papsts. In der Person des Papsts.
gibt es 3. d. 11. 2. spricht man die Person eines Papsts. nun existiert er nicht.
sondern die Person, welche, in welcher Person, die Papst alle in sich hat.
Es ist aber nicht die Person, die man in der Person, die man in der Person.

1) Die fabel ist auch eine jüdische fabel nach dem Töpen, nach jüdischen, vorchristlichen, reinen
 jüdischen Epik der Welt, nach dem Buch gegeben. Lufelb ist die Original Tom. III.
 in Genes. Thax daber ist die jüdische Patria. Eine Tradition in vorchristl. Vorst.
 finden wir noch jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.
 4) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.
 5) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

1) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

2) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

3) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

4) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

5) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

6) Die fabel ist eine jüdische, nachst auf die jüdische. Die fabel will nicht die Vorst. 3.

ducta, fuerint certa assignata, ^{salum} incertum est, conf. EVSEBII *Hist. Eccl. Lib. III, 1*, et BARON. *ad an. Chr. XLIV, n. 28, seqq.* Paulus certe longe lateque peregrinando Euangelium disseminavit. EVSEBIUS *Hist. Eccl. Lib. III, c. 4* ^{Συνεργοι} eorum fuerunt LXX Discipuli *Luc. X, 1 et 7*, allegati. Pseudo-Dorotheus eorum conficta nomina recenser, omnesque ^{yl. lare.} fuisse Episcopos fabulatur. His postea accedere Lucas, Silas, Timotheus, Titus, Clemens, et alii viri praedicando Euangelio idonei, quos Apostolicos vocant. Primariae autem Ecclesiae, ob urbium eminentiam, fuerunt primo statim seculo, (Hierosolymitana, Antiochena, Romana, et Alexandrina. Quae postea a Rom. II. sedibus Patriarcharum, h. e. ab Episcopis primariis ibi constitutis dictae sunt Patriarchales. Harum primi Episcopi in *Chronic. et Histor. Eccles.* EVSEBII memorantur. ^{Valefuit autem optimus Iulianus Episcopus ad Antiochiam, aut Hierosolimam, post factam debeat esse.}

§. 9. An ante dispersionem fidei compendium, tanquam tesseram quandam doctrinae Apostolicae, quod SYMBOLUM inde APOSTOLICVM appellatur, ipsi condiderint, merito dubitatur. BARONIUS quidem id nimis audacter affirmat *ad An. Chr. XLIV, n. 15, 16*. Verum cum Lucas in Actis suis de eo nihil inemoret, et alii testes antiquissimi etiam deficient, non ab Apostolis illud profectum esse creditur. Vid. VOSSII *Tractat. de tribus Symbol.* et L. ITTIGII *Dissertat. de Pseudepigraph. cap. VIII*, et DUPIN *Bibl. p. 14, seqq. Judei Hagoge II. E. litter.*

§. 10. Scripta, et libri ab Apostolis et Euangelistis relictis, qui genuini ac Canonici sint, hodie satis constat. De quibus olim dubitatum fuit, EVSEBIUS *Hist. Eccl. lib. III, 24 et 25*, memorat. Conf. *Concil. Laod. c. 60*, BEVEREG. Sunt tamen multa etiam scripta

Rechenb. H. E.

pseud-

pseudepigrapha, quae Christo, quae b. Virgini Mariae, quae Apostolis tribuuntur: ut Epistola Christi ad Abgarum, Epistolae Christi coelitus demissae, b. Mariae Epistola ad S. Ignatium, ad Messanenses, ad Florentinos, Proteuangelium Iacobi, Euangelium Petri, Thomae, Philippi, Bartholomaei, Andreae, Matthiae, Thaddaei, Iudae Ischariotae, Euangelium XII Apostolorum, Acta Pauli et Theclae; Actus Petri, Andreae, Thomae, Iohannis, Philippi; Epistola Pauli ad Laodicenses, Tertia eius ad Thessalonicenses, ad Senecam, Epistola Petri ad Clementem, Apocalypses Pseudapostolicae, et alia, quorum videretur eruditissime nuper in Dissertatione iam al-

legata laudatus noster ITTIGIVS demonstravit. In hunc censum referas libros et Carmina Sibyllina, quae Tom. VIII. Biblioth. PP. continentur. Vid. CASARE, I. 8. p. 8. et Excerpt. XIII. §. 31. Heideggeri in his. bibl.

§. II. Praeter Apostolos, et alii scriptores Ecclesiastici huius aevi memorantur, quorum scripta, vel dubiae fidei, vel plane sublestae, aut supposititia sunt. Ad prius genus referimus 1) Barnabae, unius ex LXX discipulis Christi, Epistolam Iudaeis praecipue oppositam, quam EVSEBIUS Hist. Eccl. lib. III, 25, inter spuria recenset; IS. VOSSIVS vero in Notis ad illam, et alii genuinam esse pronunciant: 2) Clementis, successore S. Pauli, Epistolam priorem et posteriorem ad Corinthios, quarum priorem genuinam ex EVSEBII lib. I, c. 16, posteriorem vero adulterinam fuisse Critici statuunt. Ad alterum genus (supposititiorum) referuntur libri eidem Clementi vulgo tributi, ut 1) Canones Apostolorum LXXXV, Constitutionum Apostolicarum lib. VIII, Recognitionum libri X, Homiliae Clementinae XIX, (τα Κλεμεντινα vocata,) etc. 2) Opera Dionysii Arcopagitae nomine euulgata; 3) Hermac

* huius. Epist. Iud. ad Iacobum, iter. ad discipulos

mac

mae Pastoris dicti liber, quem *Cotelerius* inter opera Patrum aetatis Apostolicae retulit; 4) *Abdiae Babylonii*, unius ex LXX discipulis, *libri X de historia certaminis Apostolici*; 5) *Lini*, Episcopi Rom. libelli duo de *Passione Petri et Pauli*; 6) *Prochori* uita *S. Iohannis*, cuius discipulus fuit; 7) *Euangelium Nicodemi*; 8) *Marcelli*, Martyris, Fragmentum *de consuetudine S. Petri et Simonis Magi*; 9) *Lentuli* Epistola, itemque *Pilati ad Tiberium*, cum *Actis* eiusdem seu Relatione de Christi morte, resurrectione et ascensione. Haec, inquam, scripta inter spuria referenda esse, multi uiri doctissimi iam prolixè demonstrarunt. Vid. GVIL. CAVE *Hist. Liter. Secul. I*, et EL. DVPINE *Nou. Biblioth. Auct. Eccles. Tom. I*.

§. 12. DOCTRINA Apostolorum eorumque *ευαγγέλιον*, uno uocabulo laxius accepto *Euangelium* uocatur, quod Christo in coelum sublato, ipsi cum Iudaeis tum Gentilibus annunciarunt. Hoc uero antequam Iudaeis persuaderetur, Apostoli demonstrarunt, *Iesum Nazarenum esse uerum illum Patribus ipsorum promissum Messiam, seu Christum, mundi Saluatorem*, Io. XX, 31, *Act. II*, 36. Inde Baptismus et poenitentia requirebantur, *ibid. u. 38*, et *Act. III*, 29. Gentilibus autem primum demonstrandum fuit, totum genus mortalium esse peccatis obnoxium, ac absque horum expiatione, salua DEI iustitia, non posse saluari: Ideo opus esse poenitentia et fide in Christum, qui peccata omnium hominum expiauit. Vid. *Luc. XXIV*, 47, et *Epist. Pauli ad Romanos*, qui summam doctrinae Euangelicae continet. Controuersiae super doctrina Euangelii motae, in *Actis Apostolicis* et *Epistolis Apostolorum* annotatae leguntur: inter has prae-

B 2 cipua

cipua fuit de iustificatione, an ex operibus legis; an uero ex gratia, obineatur?

§. 13. *RITVS* et *CEREMONIAS* cum in cultu diuino, tum in reliqua Christianorum disciplina, aeuo Apostolico paucas fuisse, ex Actis et Epistolis Apostolicis colligi potest. Quae in duorum Sacramentorum a Christo institutorum administratione obseruatu necessaria erant, ipse Christus praescripserat. Ac de Baptismo quidem ex *Matth. XXVIII, 19*, et *Actor. VIII, 36*, constat. Nam quae *DIONYSIASTER de Hierarch. Eccl. c. II*, de susceptore aut sponse et aliis in actu Baptismi ceremoniis memorat, sequioris aevi instituta sunt: ut et quae *AVCTOR Constit. Apost. Lib. VII, c. 41*, de Exorcismo et formula abrenuntiandi Satanae et operibus eius refert. Quos ritus sacros, *IUSTINVS MARTYR Apolog. II* in Sacramentorum usu, sequenti aeuo usitatos fuisse perhibet, eos iam seculo Apostolico frequentatos esse, nobis fit uerisimile. Agit ibi de *congressibus Christianorum* ad preces fundendas, quibus finitis se inuicem osculo charitatis exceperunt: de *Eucharistia* ordinarie in conuentu Christianorum et quidem Dominica die celebrata, de *oblationibus*, de *observatione diei Dominicae* in memoriam resurrectionis Christi institutae, qua commentaria Apostolorum et Prophetarum praelecta populo, precesque ad *DEVM* fusae sunt, populo acclamante, *AMEN*, uid. *cit. Apol. IUSTINI p. 76*, *seqq. edit. Sylburgii*. *Agapae* etiam seu conuiuia charitatiua iam tum usitata, quae tempore *S. Synaxis*, a diuoribus in gratiam pauperum fidelium, testandi amoris gratia, instituebantur frugaliter, *1 Cor. XI, 20*. Vid. *D. HOORNBECKII Miscell. Sacr. Lib. I, c. 20 et 21*.

De

De his TERTULLIANVS *Apol. Coena nostra de nomine rationem suam ostendit. Denique ordinatio.*

§. 14. HAERETICI, qui hoc seculo praeter Iudaeos et Gentiles Christianam doctrinam, aut eius quaedam capita impugnarunt, uarii sunt. Omnium primus ac reliquorum uelut parens est *Simon Magus*, quem LVCAS *Act. VIII, 9*, memorat. Vid. IRENAEI *Praef. in Lib. III de Haer. et Lib. I, c. 30*. Qui impudentissimus impostor se *sublimissimam et infinitam uirtutem* mentitus dixit, se in monte Sina Legem Moysi in persona Patris dedisse Iudaeis, tempore *Tiberii*, in persona Filii putatque apparuisse; postea se in linguis igneis Spiritum S. in Apostolos uenisse. Duplicem Deum finxit, *Bonum et Malum*; Prophetas ex inspiratione Angelorum prophetasse, affirmavit; resurrectionem carnis negauit. Vid. IUSTINI MART. *Apol. II*, IREN. *lib. I, c. 20 et 30*, EPIPHAN. *Haer. XXI*, EVSEB. *lib. II, 13, et lib. IV, 22*, AVGVST. *de Haer. c. I*, et, qui ueterum scriptorum de eo testimonia collegit et erudite examinavit, IRTIGII *de Haeresiarchis aevi Apostolici Sect. I, c. 2*. Asseclae eius, *Simoniani* dicti, fenestram magiae, libidini, idololatriae et omni impietati aperuerunt. Ortum inde etiam nomen *Simoniacorum et Simoniae* in *Iure Canon. Caus. 1, qu. 1 et 3*, quando pro rebus spiritualibus aut ecclesiasticis pecunia datur aut accipitur. BARONIUS *ad Annum Christi XXXV, n. 24, et Annum LXIII, n. 12*, per impudentem calumniam Lutheranis istam haeresin impingit, quod statuerent, homines per gratiam tantum saluari; quasi bona et iusta opera cum *Simone* isthoc reiicerent.

§. 15. MENANDER, *Simonis Magi* discipulus, gente Samaritanus, mundum ab Angelis creatum finxit,

sibi Christi etiam honorem arrogans: discipulis suis tantam sapientiam per magiam promisit, ut ipsos fabricatores mundi, Angelos uincere possent, imo quotquot in nomen suum baptizarentur, iis immortalitatem promisit. Vid. IVSTINI MART. *Apolog. II*, IRENAEVM *Lib. I, c. 22*, TERTVLLIANVM *de Praescript. Lib. I, c. 46*, EPIPHANIVM *Haeref. XXII*, EVSEBIVM *Lib. III Hist. Eccles. c. 26*, AVGVSTINVM *de Haeref. c. II* et ITTIGIVM *Lib. cit. c. IV*.

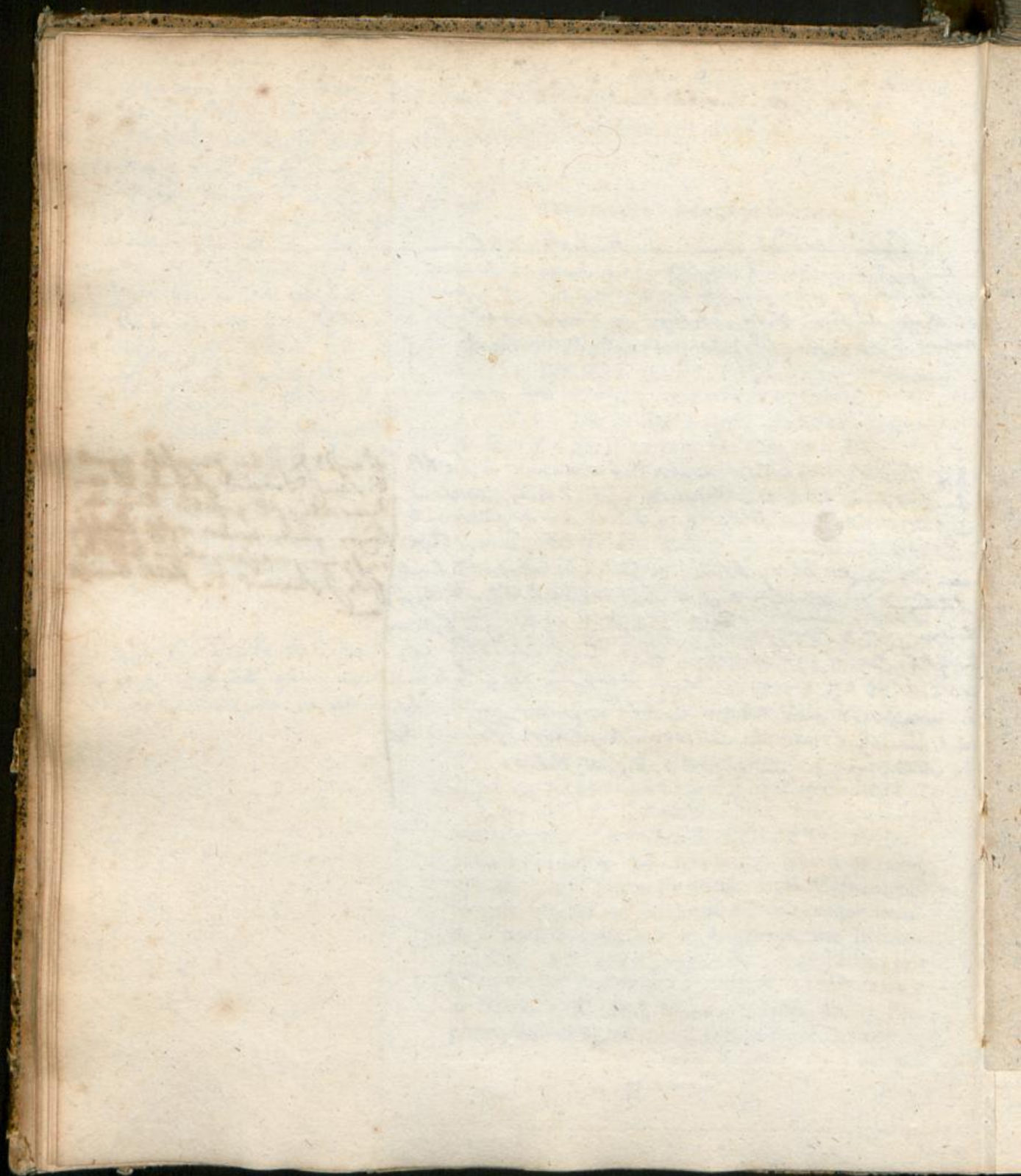
§ 16. CERINTHVS, qui haeresin in Asia disseminavit, CHRISTVM ex *Iosepho* et *Maria* natum pro nudo homine, iustitia et prudentia eccellente habuit. Contra quem *Iohannes* in Euangelii sui initio diuinitatem CHRISTI grauitur asseruit. Iactauit praeterea non tantum reuelationes Euangelicas; sed etiam mundum ab Angelis productum somniauit; commiscens, post resurrectionem CHRISTI regnum per mille annos in terris in omni carnalium uoluptatum genere continuandum, apud EVSEBIVM *Lib. III, 28*. Plures improbos hominis errores collegit laudatus ITTIGIVS *loc. cit. c. V*. Vid. IRENAEVM *Lib. III, c. 3*, EVSEBIVM *Lib. III Hist. Eccles. c. 28*, et *Lib. IV, c. 14*, THEODORETVM *Lib. II Haeretic. Fab.*

§ 17. ESION, *Cerinthi* successor, *πρωχὲς καὶ ταπεινός* abiecte et humiliter de CHRISTO sentiens, iuxta EVSEBIVM *Lib. III, c. 27*, eius diuinitatem negauit: cum Nazaraeis docuit, legis Mosaicae obseruationem esse necessariam ad salutem, eoque nomine circumcisionem, Sabbata et ceteros ritus Iudaicos urgebat. Vid. IRENAEVM *Lib. I, c. 26*, TERTVLLIANVM *de Praescript. c. XXXIII*, AVGVSTINVM *de Haeref. c. X*. Post *Mosen* et *Iosuam*, nullos Prophetas diuinos agnoscebat. Libros Nou. Test. omnes, excepto

die Befreyung Menandro ist eine, der obigen Art, und sehr an-
 dere gezeigt, welche mit sich selbst, und die folgenden die Welt
 gesteuert haben. Sie sind 1) Christus, der die Welt, 2) die
 in denen die besten Geister zu befreien, in eine Zeit, in der
 Christus lebte. Ist Christus, und sein Nachfolger Christus.

Die Christen Plotinus in der 1. u. Socinus in der 11.
 den wird ein andrer in eine Parallele gestellt, welche die
 welt. Befreyung haben. Sie sind 1) Christus, der die Welt, 2) die
 in denen die besten Geister zu befreien, in eine Zeit, in der
 Christus lebte. Ist Christus, und sein Nachfolger Christus.

Die Befreyung der Welt ist eine, der obigen Art, und sehr an-
 dere gezeigt, welche mit sich selbst, und die folgenden die Welt
 gesteuert haben. Sie sind 1) Christus, der die Welt, 2) die
 in denen die besten Geister zu befreien, in eine Zeit, in der
 Christus lebte. Ist Christus, und sein Nachfolger Christus.

excepto Euangelio *Matthaei* Hebraico, explodebat. Vid. ITTIGII *l. c. cap. VII de Nazaraeis*. Cerinthianum Chiliasinum etiam defendebat, teste HIERONYMO in *Esaiæ cap. LXVI*. Plures in illo errores ITTIGIVS *l. c. cap. VI* notauit.

§. 18. NICOLAITAE, siue NICOLAIANI, a *Nicolao*, profelyto Antiocheno, uno e Diaconis septem, *Aët. VI, 5*, dicti. An autem ipse *Nicolaus* autor sectae, ut IRENAEVS *Lib. I, c. 27*, et EPIPHANIVS *Haeres. XXV*, uolunt; an uero culpae huius immunis, libidinorum suorum discipulorum culpam luerit, ut CLEMENS ALEXANDRINVS *Lib. III Stromat.* et EVSEBIVS *Lib. III Hist. Eccles. c. 30*, existimant, determinare non possum. Dogmata tamen improba Nicolaitarum ex *Apoc. II, 6, 14, 15*, ex parte nota sunt; cum nec a fornicatione, nec idolothytis abstinerint. IRENAEVS *l. c.* et *Lib. III c. 11*, autor est, eos de DEO et CHRISTO perperam sensisse. Et AVGVSTINVS *de Haeres. c. V* memorat, eos non DEO, sed potestatibus, quas sinxerunt, mundi creationem tribuisse. Plura monstrosa illorum dogmata PHILASTRIVS *de Haeres. c. XXX* recenset. Vid. ITTIGII *l. c. c. IX*. Ceterum atrox calumnia est IAC. GVALTERII in *Tab. Chronograph. Sec. I, c. 10*, quando *Lutherum* Nicolaismi postulat, quod uirum sine muliere esse non posse, ex *Gen. I, 27, 28*, docuisset.

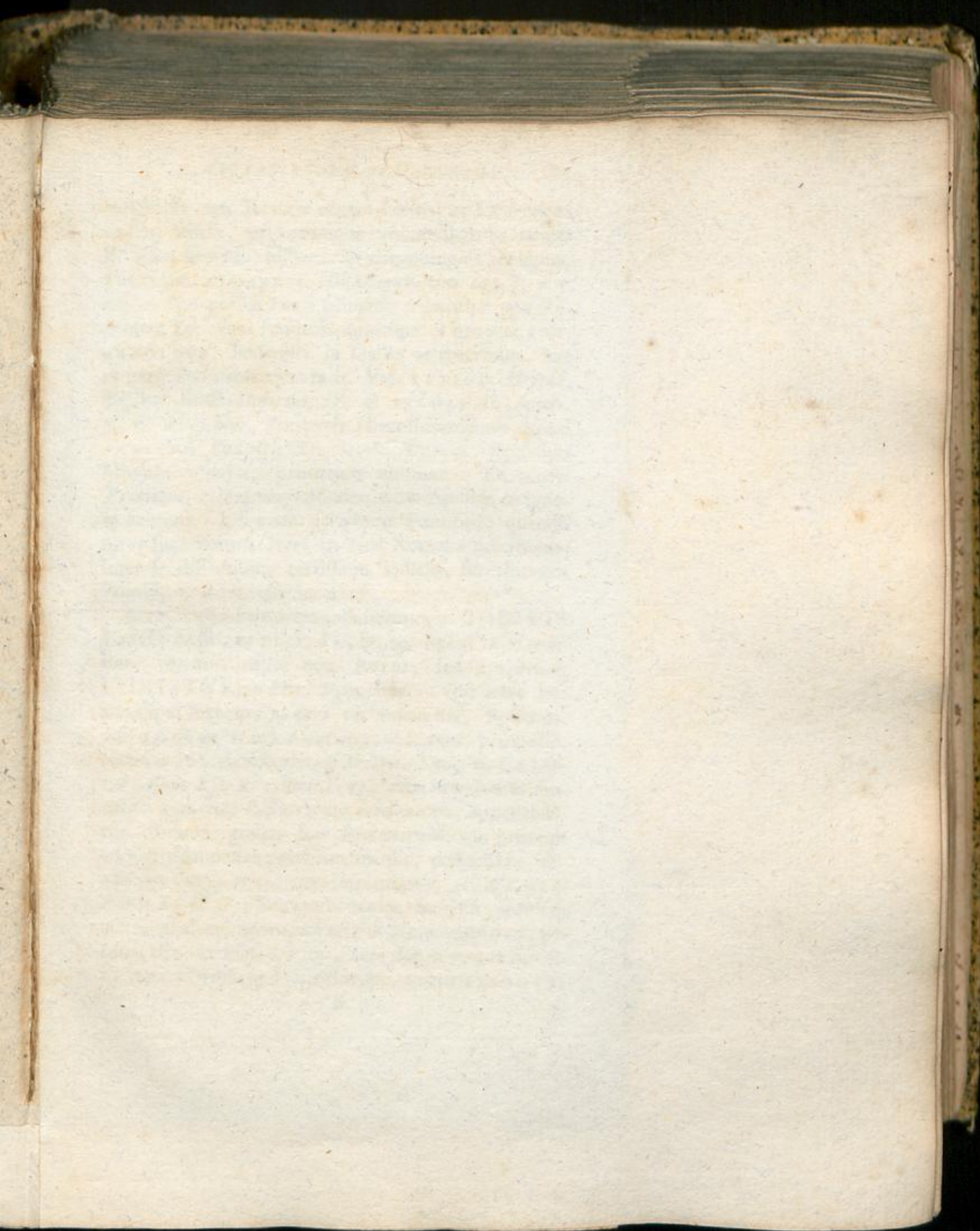
§. 19. Haereticis huius seculi ITTIGIVS iungit *Hermogenem* et *Phygellum*, ex *2 Tim. I, 15*, *Himenaëum* et *Philetum*, ex *2 Tim. II, 16*, *Alexandrum*, *1 Tim. I, 20*, ult. *2 Tim. IV, 14*, *Diotrephen*, ex *tertia Iohannis Epistola n. 9, 10*.

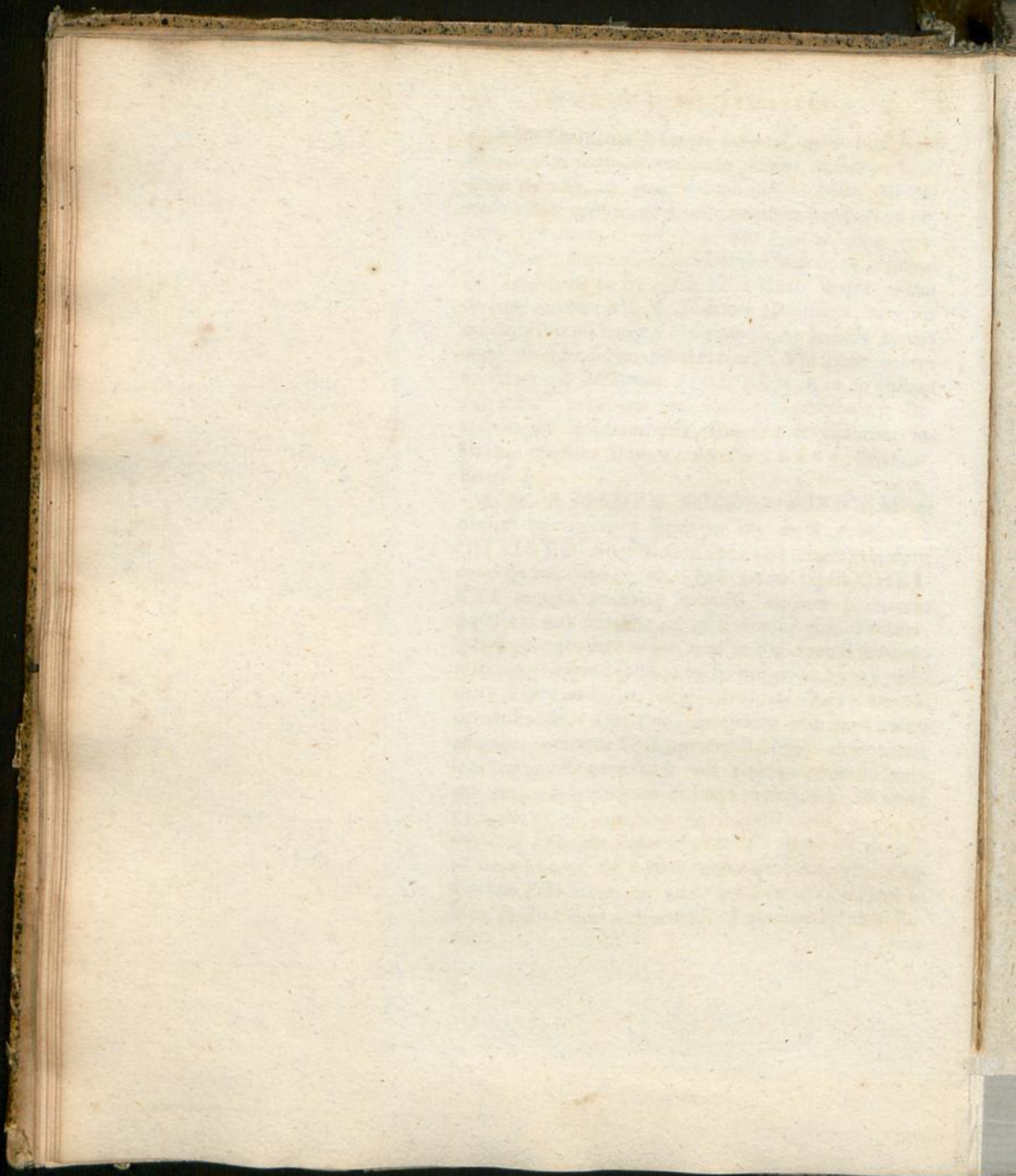
§. 20. CONCILIA, quae sunt conuentus in Ecclesia extraordinarii ad componendas controuersias in

doctrina Christiana subortas instituti, aevo hoc Apostolico non plura, quam *unum solenne*, numerare licet; quod *Act. XV, 23, seqq.* describitur. Nam etsi alii alios etiam conuentus Apostolorum et fidelium eo nomine designant, ut *Act. I, 21, VI, XXI, 22, seqq.* proprie tamen loquendo, illud tantum solenne et primum fuit, quod ex *LVCA, Act. XV*, adduxi. In quo actum de lege ceremoniali, de libertate Christiana, exceptis quatuor illis ad tempus obseruandis, ne Iudaeis recens conuersis scandalum praeberetur. Vbi notes contra *BARONIUM ad Annum Christi LI, n. 12*, in eo nullam *Petri* fuisse praerogatiuam iuris aut potestatis. Decretum ibi de idolothytis, sanguine et suffocato factum, erudite illustrat *PFANNERVS Obseruat. Eccles. I.*

§. 21. *REGIMEN ECCLESIASTICVM* ex ordine ministrorum Ecclesiae eorumque potestate a *CHRISTO* Apostolis, testibus suis irrefragabilibus, concessa iudicandum est. Ipsi autem legati *CHRISTI* aequali potestate instructi, nullum primatum potestatis aut dominatum affectarunt; cum Ecclesia, quam plantare iussi erant, non sit status regni indolem referens. Id quod solidissime b. noster *PVFENDORFFIVS Libro de Habit. Relig. Christ. ad Statum civilem* demonstrauit. Qui *Petro* primatum cum *BARONIO* assignant, eumque *Episcopatum* Romae oecumenicum iam stabiluisse garriunt; aut ruditatem in historia antiqua, aut impudentiam suam profitentur. Id, quod *VEDELIUS de Cathedra Petri Antiochena*, *SALMASIVS de Primatu Papae in praemisso Apparatu*, doctiss. *BLONDELLVS* de eodem argumento aduersus Cardinalem *Perronium*, et *LVD. MOLINAEVS, Petri* filius, prolixè demonstrarunt. Equidem *Petrum* Ro-

mae

mae fuisse cum *Salmasio* negare nolim; at XXV annos ibidem sedisse, primatumque uniuersalem in omnes Ecclesias firmasse, historiae et chronologiae repugnat. Vid. EDM. RICHERII *Hist. Concil. Gen. cap. I, n. 5.* Et cur non potius *Paulo* primatus tribuitur? qui Romanam Ecclesiam fundauit, quemque ea propter ANT. ARNOLDVS, Iansenista in Gallia celeberrimus, hac in parte *Petro* aequalem facit. Vid. ITTIGII *Heptad, Dissert. Select. Dissertat. IV, et SALMAS. in Appar. p. 6.* *Hesychius*, Presbyter Hierosolymitanus, apud PHOTIVM Cod. CLXXV, *Iacobo* Minori, Episcopo Hierosolymitano, primatum uindicat. Enimuero *Primatus*, et *Primarii* nomina, aeuo Apostolico ignota fuerunt. Ipsi etiam scriptores Pontificii, quando uitas successorum *Petri* in sede Romana describunt, inter se dissentiunt, certissimo indicio, successionem Pontificum Rom. esse incertam.

§. 22. Ordinem autem ministrorum in CHRISTI Ecclesia fuisse, ex 1 Cor. XII, 28, 29, *Ephes. IV, n.* constat: quorum caput non *Petrus*, sed ἀρχιποιμὴν CHRISTVS, 1 Petr. V, 4, fuit. Qui inter hos praecipui fuerunt, a cura τῆς ἐπισκοπῆς, Episcopi, aut προϊστάμενοι, uel προεστώτες, ἡγούμενοι, praepositi, rectores, uel ab aetate πρεσβύτεροι, Seniores, dicebantur, Rom. XII, 8, 1 Tim. V, 17, ceteri a pascendi munere, ποιμένες, Pastores, aut διδάσκαλοι, appellabantur. Infimus gradus fuit *Diaconorum*, qui primum curam oeconomiae gerebant, mensis, pauperibus, orphanis, uiduis et aegrotis inferuientes, Act. VI, 3, 4, Rom. XVI, 1. Temporis tamen successu, eosdem et spiritali oeconomiae Verbi et Sacramentorum operatos esse, ex Phil. I, 1, et 1 Tim. III, 2, 8, 9 et 13, colligitur. Ordinem hierarchicum, quem BARONIVS

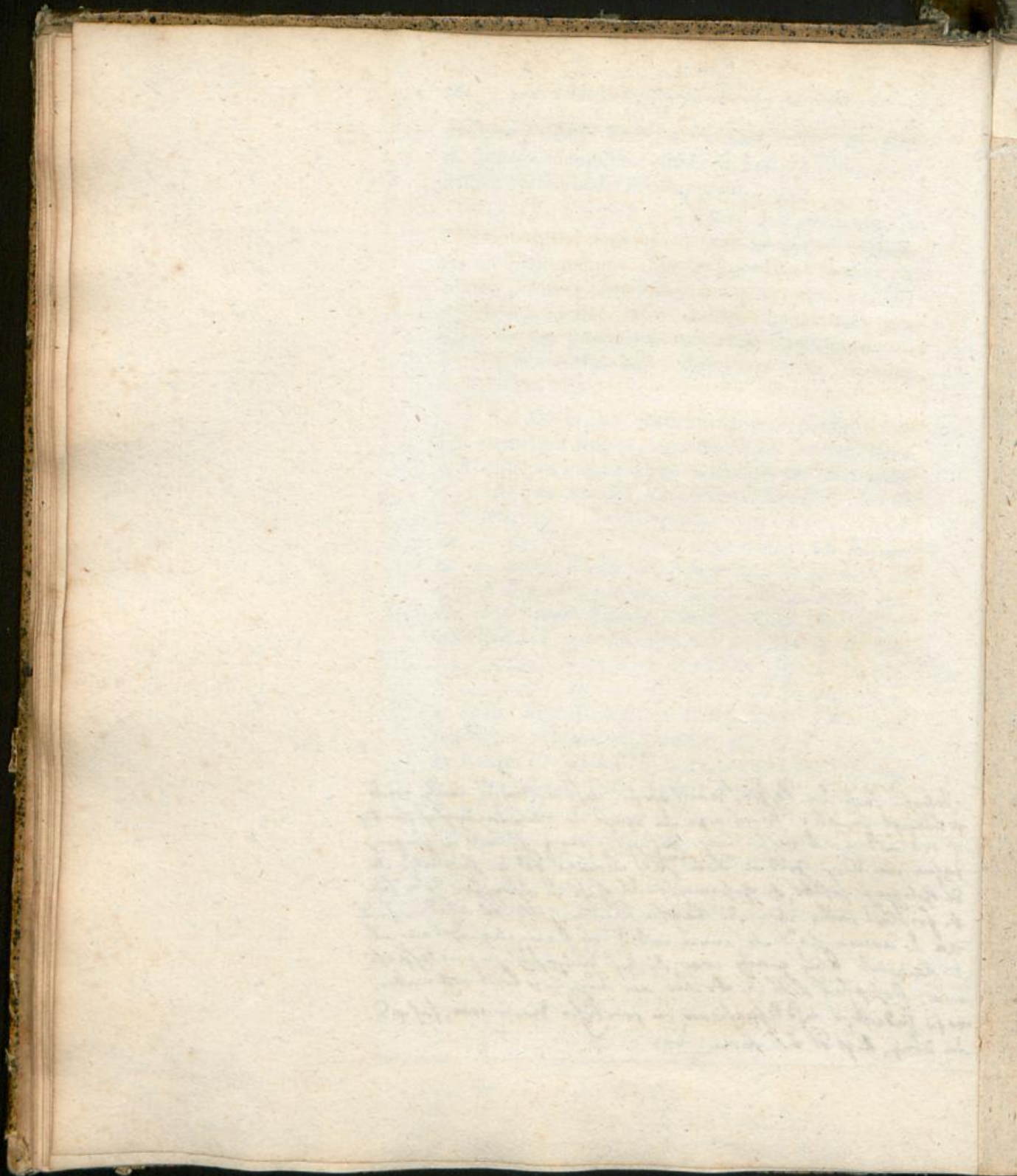
ad Annum Christi XLIV, n. 77, *seqq.* refert, diu post in Ecclesia innouisse, omnes in historia antiqua uel leuiter uersati hodie non ignorant.

§. 23. PERSECUTIONES, quibus Apostoli et Christiani primi statim pressi sunt, in *minores* et *maiores* distingui possunt. Illas in Palaestina a Iudaeis excitatas, Christiani fere sustinuerunt, de quibus ex Actis Apostolicis constat. Has (*maiores*) Imperatores gentiles, Nero et Domitianus excitarunt. Inde *prima* inter illas Neroniana, *altera* Domitiana audit; utraque crudelissima fuit.

§. 24. Causa, uel praetextus *primae* persecutionis fuit incendium Romae, cuius inuidiam scelestus Nero in Christianos innocentes conuertit, ut post Suetonium c. TACITVS Ann. XV, 44, testatur, diritatem eius simul describens. Initium istius iuxta SCALIGERVM An. Christi LXIII, Neronis uero imperii IX factum est, et durauit Romae atque in prouinciis Romanis ad annum Neronis XII, quo semet furibundus ictu gladii, teste Aurelio Victore, transegit. Conf. TERTVLL. Apologet. c. V, et SVLPIII SEVERI Hist. Eccles. Lib. II, p. 370, edit. Horn. EUSEBII Hist. Eccles. Lib. II, c. 25, et LACTANT. de Mort. Persecut. c. II. In hac Petrus et Paulus Romae martyrio affecti sunt. Numerus martyrum reliquorum incertus est. Conf. BARON. ad Annum Christi LXIX, n. 44, et PRVDENT. Hymn. *περὶ Στεφάνου*. Post Neronis interitum, Vespasiano imperante, An. Christi LXX, excidium Hierosolymae, memorabile in omne aeuum nemesis diuinae exemplum, contigit. Vid. IOSEPH. de Bell. Iud. Lib. VI et VII, TACIT. Lib. V Histor. c. 10, *seq.* Hac tempestate Christiani, relictis Hierosolymis, sedes suas Pel-

lam,

[illegible]

lam, oppidum quoddam trans Iordanem, transtulerunt ^{regione montana ad finem Iordanis} teste EVSEBIO L. III, 5, *Hist. Eccl. Scipih. lib. VII* ^{trahio} ^{solum.}

§. 25. *Secundae persecutionis autor Flavius Domitianus, Titi Vespasiani, optimi Imperatoris, pessimus successor, ac ideo a TERTULLIANO Apologet. c. V portio Neronis de crudelitate dictus fuit. Refertur haec circiter in An. Christi XC. Conf. EVSEB. Hist. Eccl. Lib. III, 17, p. 70. In causa fuerunt calumniae atrocissimae, quibus Christiani passim aspergebantur, quod essent Athei, inimici Imperatorum, legum, naturae; imo hostes humani generis, ut TERTULLIANVS in Apologetico refert. Persecutio haec promiscue in Iudaeos et Christianos grassata est adeo, ut nulli Christianorum etiam sibi cognatorum pepercerit tyrannus. Iohannem Euangelistam in dolium feruentis olei coniectum, cum illaesus inde euasisset, in insulam Pathmam relegauit, ubi Apocalypsin scripsit. Vid. TERTULLIANVM de Praescr. c. XXXVI, EVSEBIUM Lib. III, 19, 20, et THEODORETVM de Cur. Graec. Affect. Sermon. IX, et LACTANTIUM de Mort. Persec. c. III.*

§. 26. *MEMORABILIA* alia, quae ad hoc seculum pertinent, sunt, quod *Augustus*, cum *Tiberio*, filio suo, censum Romae agitans, inuenerit hominum nonagesies ter centena millia; quam immanem summam SCALIGER in *Animadu. ad Euseb. Chron.* p. 179, 180, correxit: quod in Ecclesia donum propheticum et miraculorum, aevo hoc Apostolico adhuc uiguerit: De *Simonis Magi* uolatu et casu praecipiti, apud ARNOBIUM Lib. II, *adu. Gent.* De *Iohanne Euangelista* in oleum igneum demerso et inde illaeso euadente, apud TERTULLIANVM de *Praescript.* c. XXXVI. De *Cerinthi* tragico interitu ex ruina balnei, e quo *Iohan.*

Iohan.

Iohannes ante egressus fuerat, apud *IRENAEVM Lib. III, c. 3*, *EVSEBIUM Lib. III, c. 28*, et similia, quae in pseudepigraphis annotari solent. *D. G. CALIXTVS in Appar. Theolog. p. 113*, diuinæ prouidentiae tribuit, quod praeter Apostolica et Canonica, scriptorum nihil ex primo seculo integre et sine suspitione falsi, uel certe interpolationis argumentis ad nos peruenerit; non quod nihil omnino scripserint, qui id aetatis Ecclesiis praeerant; quum de *Ignatii* nonnullis Epistolis res sit extra controuersiam: sed potius quod diuina prouidentia primum seculum non nisi Apostolicis scriptis apud nos uoluerit nobilitatum; et hoc ipso prouidere, ne ob uicinitatem temporum, alia si exstarent, cum Apostolicis confunderentur. Addi potest, quod *donum miraculorum* hoc aeuo inter Apostolos, et uiros Apostolicos frequens, sequenti seculo, recepta passim per orbem terrarum doctrina Euangelica, rarius factum sit.

§. 27. Quodsi quis uelit nunc *iudicio pragmatico* res primo hoc Christianorum aeuo gestas summatim aestimare; ante omnia deuota pietate ueneranda erit summa *DEI sapientia, bonitas et iustitia*. Quanta enim *sapientia*, quod *CHRISTVS* per Apostolos ex infima plebe lectos, obnitentibus Iudaeis, gentilibus, tyrannis atque haereticis, Euangelium, quod sapientibus mundi stultitia uidebatur, tam late per orbem, sine armis et nulla ui externa, propagarit. Quanta *bonitas* et benignitas *DEI*, qua gentiles diuinæ gratiae uelut exules et contemtores, atque a communione diuinorum alias mysteriorum semotos, in gremium Ecclesiae recipere, eosque aeternae salutis reddere participes dignatus est. Quantum *iustitiae* Dei uindictis documentum, horrenda Iudaeorum tempus gratiae asper-

